

12 RÖPIRAT.

Budapest 1885. április 15.

V. évfolyam

VII. füzet.

A szemitizmus és antiszemitizmus közti harc és ennek esélyei.

Mióta a túrhetetlen zsidó nyomás és tyrannia elleni visszahatásul, a modern antiszemitizmus harci riadója felharsant Európában, évek után évek múlnak, de a szemitizmus és antiszemitizmus küzdelme még mindegyre eldöntetlenül foly, a halottak és sebesültek mindkét részről egyre hullanak, s mindegyik küzdő fél, összes haderejét mozgósítva és a tűzbe vive, folyton készül a döntő csapásra, mely az ellenfelet végkép lesújtandó és megsemmisítendő lenne, hogy a küzdelemben már-már kimerült győztes fél, biztosítva magának és elveinek az uralmat, végre valahára nyugalomra hajthassa fejét.

Ez óhajtott nyugalomtól azonban úgy a szemitizmus, mint az antiszemitizmus ma távolabb áll, mint valaha.

A történelem tanúsága szerint e két elem kizárja egymást, köztük tranzakciónak helye nincsen, köztük oly békekötés, a mely mindegyikük életérdekeit biztosító modus vivendit állapíthatna meg, nem képzelhető, s így a köztük szakadatlanul folyó harcnak más kimenetele nincsen, nem lehet, mint vagy az egyiknek, vagy a másiknak teljes megsemmisülése.

Az álhumanizmus és a politikai hypokrízis visszaretten ugyan a történelem e kérlelhetlen logikája által elének rajzolt kép elől. De ha struczmadárként fejünket a vihar elől a homokba dugni nem akarjuk; ha visszariadva a történelem logikája vas következetességű törvényeinek folyományaitól, csupa álhumanizmusból gyáván meghunyászkodunk: akkor tulajdonítsuk önmagunknak, ha a történelem logikája bennünket fog, gyermekeinket fogja a porba sújtani, és ha a mi gyávaságunk, rövidlátásunk, közönyösségünk és kényelemszeretetünk miatt győztes maradt szemitizmus megteremtendi számunkra és gyermekeink számára a rabszolgaságot.

A szemitizmus és az antiszemitizmus vagyis az európai árja világ közötti megsemmisítési harc több ezredéves.

Az első eldöntő csata az árja Róma és a szemita Karthágó között a keresztény időszámítás előtti korban vívatott.

És ugyanannak a Rómának, a mely három világrészt meghódított, s a meghódított nemzeteket annyira magához bilincselni tudta, hogy ezek Róma nyelvét és szokásait vették fel s legnagyobb részük teljesen beolvadt a latin nemzetiségbe: ugyanannak a Rómának a szemita Karthágóval szemben csak egy politikai axiómája volt és lehetett, a melyet Karthágó teljes elpusztításával s népének részben kiirtásával, részben az afrikai sivatagba üzésével, kérlelhétlen szigorral alkalmazott is: a „Caeterum censeo Carthaginem delendam esse.”

Ha Hannibálnak sikerült volna Rómára ugyanezen elvet alkalmaznia: úgy ma tán Európában nem az árja, hanem a szemita népfaj lenne az uralkodó.

A második döntő csata az arab szemitizmus és az árja világ között időszámításunk 732-ik évében vívatott Franciaország terein Martel Károly és Hesam kalifának hadvezére Abderrahman között.

És ha akkor a frank hősnek nem sikerül tönkre zúznia az Európát elárasztani készült óriási arab haderőt, hanem a Spanyolországot akkor már meghódított, és Olaszországot is fenyegetett arab szemiták maradnak győztesek a Tours és Poitiers közti csatatéren: ki tudja, Európában nem uralkodnék-e ma az az időben a civilizáció élén állt arab szemitizmus?

A harmadik döntő küzdelem az európai keresztény népek és az ozmán vezénylet alá került arab szemitizmus között, Konstantinápoly bevétele után hazánk határain és terein vívatott, s e harcban a magyar nemzet volt Európának, az európai civilizációnak s a kereszténységnek a védbástyája.

És ha a magyar nemzet háromszáz éven át meg nem akadályozza azt, hogy az ozmán vezénylet alá került Izlam előntesse Európát éppen azon korszakban, a melyben világrészünk a legnagyobb politikai, társadalmi és kulturális átalakulásokon volt keresztülmenendő: ki tudja, minő ethnographiai és kulturális kinézése lenne ma Európának?

Az Izlam alakjában félelmissé nőtt arab szemitizmusnak Ázsiára és Afrikára lett végleges szoríttatása után, az európai keresztény népeket ma már csak a szemita népfaj salakja: a magát Jeruzsálem elpusztítása óta a legutóbbi időkhöz az európai népek közt mintegy lopva fentartott zsidó nép fenyegeti.

Az ó-egyiptomi társadalom kilökött páriáinak, rabszolgáinak ivadékai arrogálják maguknak napjainkban azt, hogy a mire se karthágói, se arab, nemesebb fajrokonai a történelem folyamán nem vol-

tak képesek, azt majd ők fogják végrehajtani: az európai népek leigázását és ha lehet kiirtását, és saját szemita fajuk felsőbbségének megalapítását,

Csakhogy, ha az európai népeket a szemitizmusnak karddal legyőznie és kiirtania nem sikerült: nem fog sikerülni neki azokat börtönnel, bankokkal, állampapírral, részvénytulajdonosi papírral, újságpapírral, váltókkal, uzsorával, csalással, mérgezett pálinkával, titkos rituális lesakterolásokkal és a többi speczifikus zsidó fegyverekkel se legyőznie és kiirtania.

S habár a zsidó Hannibál a keresztény Európa kapui előtt áll is, a kellő időben feléledt európai modern antiszemitizmust, a melynek a jelszava ma is a „Caeterum censeo!” – szemben találja magával.

Az eldöntő küzdelem azonban a zsidó szemitizmus és az antiszemitizmus között napjainkban vívatik ugyan, de még egyáltalán nincs eldöntve.

Hogy melyikük marad a győztes: az a legközelebbi évtizedek titka.

Annyi azonban bizonyos, hogy az a magatartás, melyet a keresztény társadalom e küzdelemben nagyban és egészben követ: mindeddig nem igen bátorító azokra nézve, akik az antiszemitizmus zászlaját nyíltan kitűzve, a szemitizmus áradata ellen az első vonalban küzdenek.

Morális gyávaság, részvégtlenség, közöny, rövidlátás, értelmetlenség, az áldozatkészségnek úgyszólván teljes hiánya, a gyors siker be nem állása fölötti elcsüggedés: ezek az átkai a szívében pedig antiszemitikus érzelmű társadalmunknak, a mely tanulhatna: e tekintetben a zsidóktól, mikép kell és lehet egy népnek még a végső elnyomatottság állapotában is összetartással, szívóssággal, értelmességgel, erélylyel és a közös cél iránti lelkesedéssel s áldozatkészséggel nemcsak lerázni a kezeire és lábaira rakott bókákat, de sőt a megvetett pária állapotát a rettegett zsarnok szerepével is felcserélnie.

Ma már a magyar társadalomnak kilenczvenkilencz század-része antiszemita érzelmű. S miért van az mégis, hogy ezen kilenczvenkilencz századrésznek legfőbb csak egy kilenczvenkilenczed része mer nyíltan előállani antiszemita elveivel, s mer helyet foglalni a küzdők tevőleges támogatásában, hogy ezek ne legyenek fénytelenek az általános részvégtlenség láttára a további küzdelemmel felhagyni?

Honfitársaink azt szívesen látják, ha mások elvégzik helyettük a dolgot s kikaparják helyettük, az ő számukra, a gesztenyét

a tűzből; örvendenek az antiszemitapárt által eddig kivívott sikerek fölött; élvezik a zsidó zsarolások és túlkapások korlátozása folytán előállt kellemesebb anyagi és társadalmi helyzet előnyeit. Hanem közülök vajmi kevésnek jut eszébe, az ezen eredményeket kivívott férfiakat nehéz munkájukban támogatni s az ezek által folyton hozott nagy szellemi és anyagi áldozatokat méltányolni is tudni.

Pedig, ha a magyar társadalom e részbeni magatartását meg nem változtatja, az antiszemitizmus ügye nem előbbre, hanem mind hátrább fog menni, s a szemitizmus és az antiszemitizmus közötti küzdelem mérlegének két serpenyője közül, – a melyeket ma már sikerült pártunknak a, túlsúlyban volt zsidósággal szemben egyensúlyba hoznia, – a mérleg azon serpenyője fog, mint nehezebb, lebillenni, a melyik serpenyőbe a zsidóság hatalmi eszközei mint súlyzók vannak rakva.

Hogy ez az eshetőség be ne állhasson, hogy a nagy erőfeszítések árán ma már szerencsésen egyensúlyba hozott mérlegnek az a serpenyője billenjék mint nehezebb le, a melybe a keresztény-magyar társadalom életérdekei vannak mint súlyzók rakva: egyes-egyedül a keresztény-magyar társadalomtól függ.

Vajjon levonják-e a most elmondottakból honfitársaink a következtetéseket?

A keresztény társadalom életerejébe és a magyar nemzet Génuszába vetett bizalommal, hitem és meggyőződése, hogy: igen!

Védbeszéd a vadkerti lázadási perben.

(A közlemény vége.)

S itt mielőtt a hit alatti tanúvallomásokkal constatált tényekből önként folyó következtetések fejtegetésében tovább haladnék, még csak egy körülményt kell kiemelnem, s ez az, hogy t. i. a Gajáristák közül némelyek a kivonuláskor a kocsikról leugorva, néhány vadkerti gazdának a háza udvaráról egyet-mást magukkal is vittek, mint a zsidók magukkal vitték az Egyiptomból való exodus alkalmával az egyiptomiak házi eszközeit.

Így Csáki András hit alatt kihallgatott tanú azt vallja, hogy elvitték 1 háromágú vasvilláját, 2 kapáját, egy ásóját, kerítésnek való borovistafliit, összesen 4 fnt 10 kr. értékben.

Meskó János hit alatt kihallgatott tanútól pedig elvittek 2 kapát, 2 favellát, 1 piszkafát és 1 szénvonót.

Lehet, hogy a Gajárista kíséret tagjai, ezen eltulajdonított eszközökkel „felfegyverkezni” akarva, az utánuk nyomuló vadkertiak ellenében újra produkálni akarták a faluban véghezvitt hőstetteiket, aminthogy ez a fenforgott szándékuk, Eötvös Géza szolgabíró, Tóth Pál és más Gajárista tanúk vallomásából is kiderül.

De ha e szándékukról Gajári Ödön akkori képviselőjelölt tapintatos közbelépése folytán lemondottak is: az elvitt ásokat, kapákat stb. úgy hiszem mégis csak rendénvaló dolog lett volna, a falu végén hagyni s nem végleg annektálni.

A Vadkerten, m. é. június 8-án délután végbement képviselőválasztási zavargások tehát különböznek a kolozsvári, mindszei, gyergyói és jászberényi esetektől abban, hogy Vadkerten mindakét pártbeliek verekedtek, s a verekedést a községbe benyomult idegenek kezdték.

S így, hogyha testi sértések elkövetve nem lettek volna (főltve persze: se egyik, se a másik részről,) a lázadásra felfújt jelen eset – a hol felülrá katonaság közbelépésére se volt szükség a rend helyreállítására, mert a Gajáristák kivonultával, Eötvös Géza járási szolgabíró és Widerker Márk csendőrségi őrsvezető hit alatti vallomásai szerint, a rend és nyugalom még aznap önmagától hamarosan helyreállt, mivel a rendet Vadkerten a Gajári-párti kíséret bontván meg, ennek kivonultával megszűnt azok, s így az okozat is, – mondom, ha testi sértések elő nem fordultak volna, a lázadásra felfújt jelen eset voltaképpen nem eshetnék más §. sanctiója, mint a kbtk. 75. §-ának sanctiója alá, mely az utczán, nyilvános tereken stb. való verekedésekről szól, s nevezetesen kiszabja a büntetést azokra, akik az ilyen verekedés közben „fegyvert vagy más veszélyes eszközt ragadnak.”

Miután azonban a vadkerti verekedési esetben testi sértések is fordultak elő, ilyen kritériumokkal bírót büntett vagy vétség pedig, amely a kbtk. 75. §-ának súlyosabb fokozatú esetét képezné, a büntettek és kétségekről szóló magyar btkvben nem foglaltatik: nem marad más hátra, mint a vádlevél I. pontjában foglalt vádlottak közül azokra, akikre valamely tettegesség jogszerűen rábizonyítható: a btkvnek a magánosok ellen nyílt helyen elkövetett erőszakról szóló 176. §-a minősítését elfogadni.

Csakhogy ezen minősítés elfogadásánál is két anomália forog fen.

Az első anomália ugyanazonos azzal, amelyet már a lázadási minősítés ellen is felhoztam, hogy t. i. a 176. §. szerint a csoport mindenik tagja büntetés alá esvén, ebből, ha a „csoport”-hoz tartozónak mindenkit veszünk, a ki a m. évi június 8-án délután 3 órától 5 óráig Vadkert főutcáján jelen volt, logice az következnek, hogy nemcsak a tényleg valamely erőszakot elkövetett egyének, de még a választói gyülekezeten részt vett összes vadkertiek, sőt Gajári Ödön akkori képviselőjelölt egész kísérete, magával Gajári Ödön úrral is, a magánosok elleni erőszakban részeseknek lennének tekintendők.

Úgy hiszem azonban, hogy idáig menni a közvádoló kir. ügyész urnák se lenne esze ágában sem.

Nem marad tehát más hátra, mint a magánosok elleni erőszak miatti vádat pusztán azokra szorítani, akik ellenében a vádlevél I. pontjában foglalt vádlottak közül valamely, személyeken vagy dolgokon elkövetett tettegesség a végtárgyalás folyamán jogszerűleg rábizonyult.

S itt következik aztán a második anomália.

Mért a végtárgyalás során a vád alá nem helyezett Gajáristák ellen is jogszerűen bebizonyultak ilyen, személyeken és dolgokon elkövetett erőszakoskodások, a kiket ezenfelül még az erőszakoskodások megkezdése, tehát a felbújtói minőség is megillet. Mert hát suum cuique!

S most a jogegyenlőség nevében kérdem: hogy, ha a m. é. június 8-kán délután Vadkerten történekeért annyi Fülöppárti ember ül itt a vádlottak padján, a vádbeszéd szerint „lázasági”, törvény szerint s tényleg azonban magánosok elleni erőszak vádja miatt: mi okon nem ülnek itt a vádlottak padján az ugyanakkor személyeken és dolgokon, nyílt helyen, az utcán csoportosan erőszakot elkövetett Gajáristák; s minő jogon szerepel egy részük a tanúk között, s mi jogon vallanak hit alatt esetleg olyanok ellen, a kik voltaképen vádlóik lehetnének?

En nem akarom a jelen ügyben követett vizsgálati eljárást egyoldalúsággal vádolni, mert hisz az eljárt vizsgáló bíró úr eljárásának a védelem is sokat köszönhet, mert figyelmét több irányban kiterjesztette a Gajárista résztvevők tetteinek constatalására is.

Hanem igenis, megjegyzésem van a kir. ügyészség eljárására, a mely a vizsgálatnak a Gajáristák irányában is való kiegészítését indítványozni elmulasztotta, s elmulasztotta vádat emelni oly cselekményekért, a melyek a btkv. értelmében hivatalból üldözendők.

S e tekintetben a vizsgálatnak még egy hiányára vagyok bátor fellépni a tek. kir. tvszék becses figyelmét, amely hiányra már a múlt napok egyikén is utaltam.

Ugyanis a vizsgálati iratok közt van az eljárt vizsgálóbírónak egy> Kalocsa város előljáráshoz, a vadkerti események után néhány nap múlva intézett meghagyása, amely szerint mindazon kalocsaiak, a kik Vadkerten testi sértéseket szenvedtek, utasítandók orvosi látlet beszerzésére.

A kis-kőrösi sértettek is bemutatták mindjárt a vizsgálat elején, nyilván szinte birói meghagyásra a látleteket.

Egyes-egyedül csak a vadkerti Fülöppárti, testi sértéseket szenvedtekről nem emlékezett meg senki; maguk pedig, lévén izraelita, Gajárista községi orvosuk, önszántukból nem igen törekedtek ilyen orvosi látletek után.

Miután pedig a nagymélt. kir. Curia számos döntvénye szerint, orvosi látlet nélkül testi sértés nem állapítható meg: a vadkerti Fülöppárti sértettek el vannak ütve mindenkorra attól, hogy a rajtuk elkövetett, részben súlyos testi sértésekért a tetteseken elégtételt nyerjenek.

Kihallgatásuk is csak a sértések megtörténte után két hét múlva történt meg, amikor a bíróság már csak a begyógyult s részben nyoma veszett sebhelyeket láthatta.

Ez lévén tek. kir. tszék a végtárgyalás eredménye szerint a jelen ügyben a tényállás: miután a btk. idevágó §-ainak megvilágítása után, nézetem szerint, a btk. 153. §-ba ütköző s a 155. §. szerint minősülő lázasági vád a vádlevél I. pontjában felsorolt vádlottakra helyt nem foglalhat: alázattal kérem a tek. kir. tszékét, hogy az I. vádpont alá foglalt véden-czeimet a lázasági vádja alól felmenteni s a btkv. 153. §-ának osztályozása és a 155. §. minősítése helyett, közülük azokra, a kikre valamely büntetendő cselekmény jogszerűleg rábizonyult, a magánosok elleni erőszakra szóló 176. §. minősítését az ítélet alapjául elfogadni méltóztassék.

Egyúttal pedig, tekintettel arra, hogy a Vadkerten, m. é. június 8-kán délután végbement események az általános képviselőválasztási mozgalmak természetszerű izgalmai közepette történtek, a mely izgalmakat

maga az államhatalom, a kormány is mint rendkívül nagy fokúakat ismeri el azzal, hogy a választások alkalmával, a különben majd minden kerületben előfordulható összecsapásoknak elejét veendő, – úgyszólván az országban levő összes katonaságot dislokálja a kerületekbe; –

tekintettel továbbá arra, hogy a vadkerti Fülöppárti nép, csak a bortól felhevült állapotban levő ellenpártiak meggondolatlan provokációi, kárhöz-tatandó insultálásai és sajnos tettelegességei által lón viszont, mintegy önvédelemből, a tettelegességek terére sodorva; –

tekintve továbbá, hogy a Vadkerten tettelegességeket és részben súlyos testi sértéseket elkövetett Gajári-pártiak közül egyetlenegy se vétetett vizsgálat s helyeztetett vád alá, mert ezek tényei – úgy látszik – csak a pusztá követválasztási kalandok számába vétetnek; már pedig quod uni iustum, alteri aequum; –

s tekintve végül, hogy a most kifejtett körülmények, mint felette nyomatékos és nagyszámú enyhítő körülmények jönnek számba:

azért is esedezem a tek. kir. tszék előtt, hogy az I. pont alá sorolt védencczeim közül azokat, a kik ellenében jogszerű teljes bizonyítékok forognak fen: a btkv. 92. §-ának kedvezményében részesíteni méltóztassék.

*

S most áttérek a vádlelél II-ik pontjára, a mely szerint: a község-háza előtt összecsoportosult vadkerti lakosok, értesülve Frei Fridriknek a község-ház börtönébe záratásáról, benyomták a község-ház kapuját, s az udvaron megjelenve, nevezettnek szabadon bocsátását követelték s ki is erőszakolták, – mely tettük által a vádlelél s a vádbeszéd szerint a btkv. 163. § ába ütköző s a 168. §. szerint minősülő hatóság elleni erőszak büntetést követték el.

Nézetem szerint azonban jelen esetben a hatóság elleni erőszak büntetnének tárgyi tényálladéka teljesen hiányzik.

Mielőtt okaimat kifejteném, a melyek ezen állításom igazolására szolgálnak, szükséges, hogy szemlét tartsunk a község-ház kapujára s Frei F.-nek a község-ház fogházából való kiszabadítására vonatkozó végtárgyalási tanúvallomások fölött.

(A tanúvallomások felolvasása után folytatja:)

Már most mi következik az ismertetett tanúvallomásokból?

Következik

1. az, hogy a község-ház előtti tömeg nem a Frei F. kiszabadítása miatt tódult neki a kapunak;

2. nemcsak Fülöppártiak nyomultak a kapu elé s tolultak be a kapu alá, hanem Gajáristák is;

3. a kapu nem lévén becsukva, hanem csak egyszerüen betéve, azt se bedönteni, se befeszíteni, se benyomni nem volt szükséges, hanem egyszerüen a kilincset megnyomva csak kinyitani kellett;

4. még ha a szbíró csendőrt állított is a kapu elé, – amint vallja, – a csendőr tényleg nem állván a kapu elé, rendelete foganatosítva nem lett, s így azok, a kik a kapun bementek, tényleg nem szegültek ellen semmiféle hatósági intézkedésnek.

A kinyitott kapun való betódulásnak ténye tehát nem foglalja magában a hatóság elleni erőszak kritériumát.

De a kapu alá csődültek közül némelyeknek azon tényében se foglaltatik a hatóság elleni erőszak kritériuma, a mely szerint az elcsukott és a képviselőjelölt által a néptömeg szemeláttára önbíráskodásilag megfenyített társuknak, Frei Fridiiknek szabadon eresztése körül a község-elöljáróságnál interveniáltak.

Nem forog fen pedig hatóság elleni erőszak azért, mert

a hatóság elleni erőszaknak tárgyi tényálladéka a btk. 163. §-a szerint mulhatlanul szükséges az „erőszak vagy veszélyes fenyegetés”; ezeknek pedig egyike se alkalmaztatott a községi elöljáróság ellen, a mely önszántából, szabad akaratóból határozta el magát a nép óhajának eleget tenni, a mely nép-óhajnak tolmácsa úgy látszik Eiler Erneszt volt, a ki Somogyi János bíró vallomása szerint e szavakkal kérte meg őt: „kérem ássan bíró úr, eressze ki ezt az embert.”

Kérni valamely hatóságot, írásban vagy szóval petícionálni hozzá pedig mindenkinek alkotmányos és törvényes joga.

Hogy e szóbeli kérvényezésnél nem voltak megtartva a szokásos formák: deputáció-kirendelés, formába öntött ékes dikció, obligát kölcsönös hajlongások stb., az természetes dolog, mert hisz egyszerű paraszt-emberek által hevenyében lőn a maguk módja szerint arrangírozva, maga a kérvényező szónoka Eiler Erneszt pedig, saját beismerése szerint is, kissé be volt csipve.

Az elmondottakból kifolyólag tehát nem levén megállapítható a vádlevél II. pontja alá sorolt vádlottak ellenében a btkv. 163. §-ába ütköző s a 168. §. szerint minősülő hatóság elleni erőszak büntetékének tárgyi tényálladéka: kérem a tek. kir. tszékét, hogy az ezen vádpont alá sorolt védenczeimet a hatóság elleni erőszak vádja alól tárgyi tényálladók hiányából felmenteni, – s esetleg közülök azokat, a kik ellen a szokatlan módon alakult kérvényező küldöttségben való részvétel jogszerűleg bebizonyult, a vádlevélben a btk. 42. §-a alapján hatóság elleni kihágással terhelt IV. pont alattiakkal egyenlő elbánásban részesíteni méltóztassék.

Tek. kir. tszék! – Az eddig elmondottakban kifejtettem azon általános szempontokat, melyek a jelenleg tárgyalás alatt levő ügynek megítélésénél nézetem szerint irányadók lennének, s bőven tárgyaltam azon okokat, melyek az I. és II. vádpontok minősítésének megváltoztatása mellett szólanak; szóval, melyek a tárgyi tényálladék megállapításához szükségesek.

Ezen feladatokat megoldani iparkodván, most már áttérhetek a 65 vádlott közül 61 védenczenek speciális ügyére.

Ezen, a részletekre kiterjedő beszédrész befejezése után a perbeszédek véget érven, a kir. ügyész kijelentette, hogy 19 vádlott ellen a vádat visszavonja.

Az ítélet f. é. márczius 4-kén hirdettetett ki, a mely szerint 27-en lettek elítélve, és pedig egy 9 havi kettő 8 havi, négy 7 havi, négy 6 havi börtönre, kettő 5 havi, nyolcz 4 havi fogházra, egy 8 napi fogházra és 30 firt pénzbüntetésre és öt 4 napi elzárásra.

Úgy a kir. ügyész, mint az elítéltek is fellebbeztek

Idő- s alkalmoszerűnek találjuk, e füzetek szerkesztőjének 10 év előtti, legelső parlamenti beszédét e havi füzetünkben közölni. Reflexiókat természetesen mi nem csatolunk hozzá; ezek megtételét t. olvasóinkra bizzuk.

Istóczy Győző

képviselőnek a képviselőház 1875. évi ápril 8-kán tartott ülésén

a zsidókérdésben

az össz-miniszteriumhoz intézett interpellációja s ennek indokolása.

Tisztelt ház! – Egy interpellatiót kívánok az igen t. miniszterelnök úr útján a t. összminiszteriumhoz intézni. Mielőtt azonban az interpellatio szövegét a házszabályok 121. §-a értelmében benyújtanám, engedje meg a t. ház, hogy azt lehető rövideggel indokolhassam. (Halljuk! Halljuk!)

Úgy hiszem, azon nyilatkozatok után, melyeket az izraelita rabbi-képezde ügyének múlt évi július hóban történt tárgyalása alkalmával az igen t. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr részéről a zsidó elemnek Magyarországon birt nagy befolyásáról –, igen t. Pulszky Ferencz képviselő úrtól pedig a zsidóság magasztalásáról hallottunk, de az újabb idők tapasztalatai folytán e részben az országban uralkodó közhangulat mellett is nem mondok újságot, ha azt állítom, hogy – ezen elem úgy számereje bel- és külterjű szaporodásával, mint a közzgazdászati téren kivívott, úgy szólván dictatori halalmánál fogva, mely hatalmat mindinkább egyéb terekre is kiterjeszteni törekszik: bennünket nem túlszárnyalással, mert ez többé kevésbé már végbement, hanem elnyomással fenyeget.

Hogy ezen elem nálunk különösen nemzetiségi szempontból calamitással kezdi kinőni magát: bizonyítják egyebek közt az „Ellenőr”-nek múlt évi szeptember hó végén „zsidóinkról” közölt, s országszerte mély benyomást tett cikkei is. Ezen cikksorozat azonban a kérdést főleg csak nemzetiségi szempontból fejtegetvén, a zsidóság lényegének megértésére, a vele összefüggő kérdések megoldására s így az ez irányban követendő politika kijelelésére támpontokat teljes mérvben nem nyújthat. Ha a zsidó elem lényegéről, tendenciáiról s azon eszközökről, melyeket ama tendenciák elérésére alkalmaz, biztos alaplátásokat akarunk szerezni: úgy a mi zsidóink mellett, kik csak az általános zsidópolitika keretében mozognak, szükséges a zsidóságot általában vizsgálódásaink tárgyává tennünk. Az e részbeni helyes ítélet hozatalának azonban annyi természetes és mesterkélts akadály van; a zsidóságnak e részben a fogalmakat saját érdekében annyira bebonyolítani sikerült, hogy szerfelett nagy nehézségekkel jár tiszta bepillantást nyerhetnünk azon hatalom szervezetébe, rugóiba, vasakarrattal követett célzataiba, a mely hatalomnak a zsidóságot mai nap már elismernünk kell.

Mindenekelőtt végkép szakítani kell azon téves felfogással, mely téves felfogást a zsidóság képviselői folyton érvényesíteni törekednek, valahányszor az bármely, habár igazolható megtámadásnak van kitéve, hogy t. i. ezen elem pusztán egy vallásfelekezetet képez; mert ez elem tulajdonkép egy tényleg zárt társadalmi kaszt, melyet a véregység, az ősidőkből átvett traditiói, az érdekközösség s vallása – de már csak

részben, habár túlnyomó részben vallása – fűznek egy szorosan zárt egyseggé. Nem más, mint ügyes sophisma tehát azon érv, mely valahányszor a zsidóságról – sőt már odáig jutottunk, hogy ha annak csak egyes tagjáról, mint ilyenről is – egy-egy szerény kritika meri hallatni magát, a zsidóság részéről felhozatik, hogy t. i. egy törvényesen bevett vallásfelekezetet van megtámadva s ekkép a lelkiismereti szabadság nevében tiltakozik minden ellene intézett megtámadás ellen; – mert amíg a zsidóság a vallás sérthetetlen terén mozogva, a társadalmi és állami téren, mint külön kaszt zavarólag fel nem lép: a mai viszonyok közt józanul senkinek eszéágába sem juthat őt még csak egy szóval is illetni; – s nem is az, hogy istent másképp imádják; hanem azon merev exclusivitás, amaz ellenszenves – mint a német magát kifejezi – „Heerdeninstinkt;” minden nem-zsidónak alsóbb, tökéletlen lényül és kizsákmányolandó obiectumul való „Shylock”-szerű tekintése, melyek minden időkben sajtáságaik közé tartoztak: voltak főokai egyebek közt annak is, hogy mióta csak a zsidók más népfajokkal érintkezésbe jöttek, a legmélyebben gyökerező gyűlölet tárgyai s a leghevesebb üldöztetések áldozatai voltak. A kritikát tehát a zsidóságnak, mint társadalmi kasztnak s így a jelen viszonyok közt egy anachronismusnak legalább is szintűgy tűrnie kell, amint tűrnie kell az aristokratiának és az ultramontanismusnak a zsidóság leghevesebb támadásait.

De ha a zsidóság nem tekinthető pusztá vallásfelekezetnek, még kevésbbé tekinthető napjainkban külön nemzetnek és pedig főleg azért, mert az ennek fogalmi alkatrészeihez tartozó élő nemzeti nyelv hiányzik nála. De megengedve, hogy külön nemzetet képez: ez esetben uralmi törekvéseivel szemben a többi nemzetekre nézve a hatalmi kérdés tolu előtérbe, a melynek ellenében elvi tekintetben semmiféle megtámadhatlan ösjogot nem érvényesíthet.

A zsidóság azon alakban, melyben a modern társadalomban jelenkezik, kasztszerű lényegénél fogva egy külön elvet és pedig egy napról napra mindinkább érvényesülő social-politikai külön elvet képvisel. S e részben azon sajtászerű észleletet tesszük, hogy mint véregység, traditiók és érdekközösség által szorosan egybefűzött zárt kaszt, a lehető legaristokratikusabb fogalom: mindamellett a demokratia zászlaját lengeti, – természetesen csupán a kívüle álló elemekre vonatkozólag. S ez nagyon természetes; mert a demokratia az egyénnek elszigeteltségét vonván maga után, az ily millió, összefűggés nélküli darabokra forgácsolt társadalomban alig képzelhető hatalom, mely az ő zárt phalánxának sikerrel ellenállhatna. Az aristokratiának halálos ellensége: s mindamellett mindazon résen, melyet ezen tör, ő maga, az aristokratia legrútabb formájában: a plutokratia kópében helyezkedik be. Mint a világon képzelhető legconservatívabb elem: a liberalismus árjának felszínén úszik, s látszólag az ár irányát ő jeleli ki; s ez is nagyon természetes; mert a minden felszabadult erőknél saját részéről zárt sorokban s egyesített erővel vívott concurrentiájában, s a körülötte levő nem-zsidó institutiók szünet nélkül való bolygatása és változtatása mellett, kasztjának ó-conservatív célzatait legbiztosabban elérhetni véli. Az aristokratia és demokratia, a conservatismus és liberalismus fogalmi nálunk már nem elégségesek társadalmi és főleg szerencsétlen állami jelenségeink megítélésére; mert azok megértésére még a „judaismus” fogalma is szükséges.

ges. Hogy a nyugati államokban, tán Ausztriát kivéve, ezen elv még eddig nem nőtte ki magát oly szerfelett veszélyessé, mint nálunk: annak oka főleg az, hogy ama nemzetek ősei, utódaik javára is, annak idején bölcsen gondoskodtak arról, hogy magukat a zsidóságnak más országokba való külebbezése által is ezen calamitástól lehetőleg megszabadítsák. A mi őseink e tekintetben is toleránsabbak voltak, s ezen tolerantia levét mi isszuk meg. Őket tehát, kikenél azonban, különösen a németeknél és francziáknál, máris nem egy feljajduló hang emelkedik, s kikre szinte ráérik nemsokára az ezen nehéz problémával gyakorlatilag való foglalkozás, – e részben illetékes bírakul nem ismerhetjük el.

A legnagyobb önmystificáció tehát a zsidóság liberalismusában komolyan hinni. Azon kasztszerű elem, mely mindazon térről, a hova befészkelte magát, tömör fellépésével minden idegen elemet kiszorít, kipusztít; – a mely szögletes szokásaival önmaga és a többi elemek közt áthághatlan chinai falat emel, mely szokások egyszersmind többnyire a más elemek iránt érzett mély megvetést is kifejezik; – a mely elem a más elemekkel való érintkezést csupán az üzleti cél szempontjából tartja fenn; – a mely minden egyes tagjának nem-zsidókkal fennforgó igaz, vagy igazságtalan ügyeit közös és mintegy családi ügyeknek tekinti s felekezeti ügyekként erőlködik feltüntetni; – a mely maga részére a tolerantia legszélsőbb igényeit követelve, önmaga a képzelhető legintoleránsabb elem; – s a mely a liberalismust czégül használja iel kasztjának egy gazdasági olygarchiává való tételére – mert hogy a zsidóság a gazdasági világalomra törekszik, s már az útnak jó derekán van, azt nem egy államférfi beismerte: – azon elem nem a liberalismus, hanem a társadalmi és közgazdasági tyrannia elvét képviseli.

Hatalmának a közvéleményben való megszilárdítására s kiterjesztésére a judaismusnak azon alapon, hogy a jelenleg általában érvényre jutott liberális és demokratikus elvek képviselőjéül, sőt zászlóvivőjéül erőlködik szerepelni: egyik legkedvezőbb alkalom azon küzdelem, melyet az ultramontanismus amaz elvek s általában a modern cultura ellen folytat.*) Ezen küzdelemben bizton számít a liberális elemek applaususára, s míg a világ elé folyton ama hatalom visszaéléseit, túlkapasait festegeti: magáról, a modern társadalom legveszedelmesebb hatalmáról a figyelmet elvonni – s másrészt a ultramontán-ellenes elemek előtt mint a modern cultura s haladás apostola naponkint új meg új érdemeket szerezni iparkodik, s ekkép magát folyton a felszínen tartani törekszik. Pedig a judaismus jól tudhatja, hogy azon napon, melyen az ultramontanismus a térről leszorulni fog: az ő ellene való általános küzdelem fog megindulni; – a demokratikus autonóm alapokon szervezendett katholika egyház hívei pedig, birtokába jutván azon összetartásnak, együvé tartozási érzetnek, élénk közszellemnek s intensiv feszerőnek, melyek a protestáns egyházaknak oly nagy mértékben tulajdonai: szintűgy, mint már eddig jó részben a protestánsok, sikerrel fognak vele szembeszállani; míg most a katholikusok minden téren, mint oldott kéve egymás után esnek a judaismus zsákmányául. Azért, daczára az ultramontanismus elleni szen-

*) A „liberalismusnak” az időben volt korlátlan, dictatori uralma alatt, Istóczy is kénytelen volt némileg az árral úszni, hogy legelső parlamenti fellépésénél lehetlenné ne tegye magát; mert azon időben, a ki csak a pusztá „zsidó” szót kiejteni is merte, azonnal mint „ultramontán” kiközösítve s a politikai halottak közé vetve lett.

vedélyes küzdelmének, a zsidóság bennünket, katolikusokat sokkal jobban szeret, mint a protestánsokat, mire a többi közt kézzelfogható példa Németország, a hol a zsidó elem észak felé azon arányban fogy, melyben a protestáns elem túlnyomóbb számban lép fel.

A gazdasági téren kívül a judaismusnak eddig leginkább a journalistikai tért sikerült hatalmába keríteni úgyannyira, hogy – csak monarchiánkról beszélve, – a lajthántúli lapok legtöbbször, de a mieinknek is legnagyobb része a zsidóság kezében van; vagy legalább mögöttük ott áll ezen kasztnak egy-egy őrszemet képző delegátusa. Alkotmányos országokban a közvélemény levén a mérvadó elem: a pénzhatalmon kívül, e hatalomra törekvő kaszt kezeiben azon, iránta még egy kissé makranczosnak mutakozó közvélemény orgánuma, a sajtó, a leghatásosb eszköz. Annak útján maskiroztatnak a zsidóság tendenciái; – azzal hirdetik unisouo az indignációra keltendő világnak a zsidóság martyriuma, valahányszor nem-zsidó és zsidó közt fennforgó s legtöbbször eredetileg az utóbbi által előidézett valamely differentiában a zsidó találja a rövidebbet húzni; – azzal fojtatik el minden hang, mely a zsidóság „tyrannie sourde”-ja ellen itt-ott elvétve elszigetelten emelkedni mer; – a liberálisismus nevében azzal bélyegeztetik meg, vagy tétetik nevetségessé minden törekvés, mely a judaismus üzelmeinek ellentállani, – a pénzhatalom mellett azzal eszközöltetik elrettentő példaadásul a végletekre hajtása, paralysálása azon balga nem-zsidóknak, a kik ugyanannak szétzúzó nyomása ellen feljajdulni merészkednek.

A judaismus lényege és tendenciái feletti mystincatio annak képviselői és vezérférfiai részéről olyannyira sikerült, hogy nálunk is általánossá lett a nézet, hogy ezen nagy tehetségekkel és képességekkel, SZÍVÓS kitartással, vasszorgalommal és praeponderans pénzhatalommal rendelkező elemet idővel házassági összeköttetések, – egyelőre a polgári házasság útján a többi, számerőre nagyobb napelemekbe beolvasztani – s ekkép ezen elemnek jelen alakjában általánosan elismert veszélyességét paralyzálni sikerülend. Soha! A mely népfaj negyedfél ezer éven túl meg tudja őrizni teljes elszigeteltségét és vértisztaságát, eredeti gondolkozásmódját, világnézetét, szokásait, úgy a teljes szabadság, mint az elnyomatás és üldöztetés századaiban, úgy állami együttlételeben, mint a széles világon szétszórt állapotában; – a melynek vakon hitt tradíciói neki a föld benépesítését Ígérik; – a melynek összevalóságai érzete az emancipatio végbementé óta nemhogy nem apadt, de sőt, daczára a látszatnak, a kaszt hatalmának kifejtésével még emelkedett; – a mely tudja, hogy kitűzött célját: a gazdasági világalummal csak mint compact zárt kaszt érheti el; s a mely, daczára a mai viszonyok közt különben mindinkább alárendeltebb jelentőséggel bíró állami és nyelvi szétforgácsoltatásnak, gondoskodott egy nemzetközi vezérorganumról a Parisban székelő „alliance israélite universelle”-ben: azon elemnek valaha lehető beolvasztása nem más mint egy naiv pium desiderium vagy nevetségés utópia.

Az optimisták titkos örömmel szemlélik azon versengést, mely a zsidóságnak ujabban alakult két árnyalata: az orthodoxok és neológok közt mint egyebütt, úgy nálunk is folyamatban van. Azt hiszik ugyanis, hogy ezen versengés végeredményben teljes schizmat fogván előidézni, az ekkép két ellenséges táborra szakadt zsidóságot a nem-zsidó elemek-

iek könnyebben ellensúlyozni – sőt még tán egyik táborát a másiknak negsemmisítésére is felhasználni – s ily módon a modern társadalmat „ad absurdum”-vivéssel fenyegető judaizmusnak óhajtott kilátásba vett bukása felett a „tertius”-nak örvendeni fog lehetséges lenni. Hiú ábránd! Ama sok tekintetben mosolyra gerjesztő viaskodás mellett a zsidóság közös célját egy perczig sem téveszti szemei elől, s csak az ezen közös cél mielőbbi biztos elérésére szolgáló eszközök opportunus volta feletti nézeteltérés alapja az egész hajbakapásnak. A két ellentétes árnyalat az ollónak két metsző ága, a melyeknek kiindulási pontja és célja egy, s a melyek minél jobban egymás ellen törni látszanak: annál jobban érzi életüket a mi nyakunk. S valóban mindent megfontolva van is oka a zsidóságnak azon két irány oportunitása felett oly elkeseredetten viaskodni egymással; mert csakugyan nehéz Ítéletet hozni a felett, hogy külön véve, melyik irány biztosabban célra vezet: az-e, melyet a neológ árnyalat tűzött maga elé, avagy az-e, melyhez mint traditíóinknak legmegfelelőbb irányhoz az orthodoxok oly makacsul ragaszkodnak. Annyi azonban bizonyos, hogy ezen megosztott állapot permanentiája a legbiztosabb út, melyen a judaismus végcélját legelőbb elérheti; mert egy részről ama forrongás, eszmesúrlódás és lázas tevékenység, melyeket a két árnyalat a versengés folyamában folyton kifejt, a zsidóság közti élénk közszellemnek folytonos ébrentartását eredményezi; másrészt pedig a két árnyalat saját divergáló – de végcéljában convergáló útján napról-napra, lépésről-lépésre teszi az újabb hódításokat.

Az orthodoxok, mint az őszidó traditíók hű letéteményesei gondoskodnak arról, hogy a judaismus eredeti alakjában és teljes vértisztségében továbbra is fennmaradjon; – a neológok irányában alkalmazott szenvedélyes kritikájukkal elejét veszik annak, hogy ezek a Babylonban visszamaradt zsidók sorsára jussanak; – mély patriarchális érzületük mellett ők ígérkeznek a zsidóságnak „az ég csillagai”-hoz és a „tengerpart homokszemek”-hez hasonlított elszaporodását eszközölni, s ekkép ők vannak hivatva azon neológokat, kik „Babylon” kéjeiben és gyönyörűségeiben elmerültek vagy az idegen elemekkel összevegyültek s így a kasztra nézve többé kevésbé elvesztek: újabb és újabb rajok eresztésével bőségesen pótolni. Ők képezik azon áttörhetlen phalanxot, mely, ha az idők folyamában a judaizmusra ismét nehéz napok állanak be, a visszavonulásra kényszerült neológokat ismét sánczai közé fogadja, s évezredek folytán kipróbált szívósságával és ellentállási erejével a kasztnak további fennmaradását biztosítja. Mervé és az idegen elemeket sértő szokásaik megörökítésével gondoskodnak arról, hogy ama válaszfallal, melyet a zsidók ősidóktól fogva önmaguk és az idegen elemek közt húztak, ezeket maguktól nemcsak hogy jövőben is távol tartsák; hanem a két elem közt ekkép mesterségesen ápolt antagonizmust és ellenszenvet, melyek elszigeteltségüknek főbiztosítékai, permanentiában tartsák.

A neológok ellenben a judaismus uralmát nem a hosszabb időt igénylő belterjű szaporodással és saját erejének fokkonkinti kifejtésével, hanem az átölelt idegen elemek segítségével, ezeknek céljaikra való ügyes felhasználásával törekednek megalapítani. Ezek már nem üznek szűkeklű „kaftán”- és „peles”-zamatú talmudpolitikát; – ezek szakítanak – az előttük lényegteleneknek látszó-, az idegen elemeket csak sértő s így céljaikra hátrányosaknak tartott szögletes szokásokkal; az idegen

elemekkel való érintkezést nemcsak hogy nem kerülük, de sőt igen gyakran importunus módon hajhásszák; – ezek nem vonakodnak – tisztelet a csekély számú kivételeknek – a látszólagos benső barátságkötésétől; sőt mi több, némelyek közülök nem irtóznak az idegen elemekkel való házassági összeköttetéstől sem.

Elnök: *) (Halljuk! Halljuk!) Nekem t. ház nincs ahhoz szólásom, hogy a t. képviselő urak mennyire kívánják az interpellációkat indokolni, mert ez iránt a házszabályok nem rendelkeznek. Azt hiszem azonban, hogy minden egyes képviselőnek megsúgja saját érzéke azt, hogy interpelláció benyújtása alkalmával is, ennek indokolásával mennyit vehet igénybe a ház idejéből. (Helyeslés.) Épen azért arra volnék bátor kérni a képviselő urat, hogy amennyire lehet röviden terjesztvén elő az indokolást, adja be interpellációját, hogy az előttünk levő valóban fontos törvényjavaslatok tárgyalását folytathassuk. (Helyeslés.) **)

Istóczy Győző: Bocsánatot kérek a t. képviselőháztól, de én nem tartozom azon képviselők közé, kik a t. ház becses figyelmét gyakran szokták igénybe venni. (Igaz!) Én a t. ház drága idejét eddig sem pazaroltam; de ha azon tárgy, a melylyel ezúttal foglalkozom, oly természetű, hogy az néhány szóval elintézését nem nyerhet, a t. ház elnézésére appellálok, kérve, méltóztassék már most úgyis nem hosszúra terjedő beszédemet meghallgatni. (Halljuk!)

A pénzhatalom és ama kétes természetű barátság a neológok kezében azon hatalmas eszközök, melyekkel a judaismus öntudatos avagy öntudatlan szövetségeseit megszerzi, a mely szövetségesekre aztán azon feladatok teljesítése bízatik, a mely feladatok megoldására ez elem magát még elég erősnek nem érzi. Ilyen, a konczban részeltetett szövetségesek segélyével szokott üzetni nagyban a modern „Shylock”-ok által a nem-zsidó elemeknek vagyonukból fokunkint való kikopasztása és az állam segélyforrásainak, a kaszt gazdagítása céljából való félrevezetése; – az ily szövetségesek állítatnak ki a legveszélyesebb postokra, s elbukásuk esetén ezek felett mossák a kasztnak a dolgokat ügyesen intéző fia kezeit. Ama szövetségesek segélyével foglal el a judaismus positiót positióra; a liberalismus és a demokratia zászlajának lengetésével azok útján fészkel be magát minden körbe, a hol kasztjának érdekei szemmeltartandók, s a mely körökben egyszer megmelegedve: megkezdi az idegen elemek kiszorításának művelését. Ezen neológ elem hangolja a zeneszerket, amint saját kasztérdeke hozza magával, a liberális közvéleményt megfelelő hangulatba hozandó concertre, és ez törekedik még a legáltalánosabb emberiségi célú láthatatlan hatalmakat is saját kasztérdeke uszályhordozóivá alacsonyítani.

A zsidóság, mely öntelten a civilisált társadalom erjesztő kovászának szereti tartani s nevezni magát, holott inkább hasonlít ama, botanikus nyelven „cuscutá”-nak nevezett parasita növényhez, a mely önmagában existálni nem tudván, a veteményeken mindaddig élőködik, míg azokat végkép kipusztítja: a panjudaismus csalképével szemei előtt képezi tehát a többi elemekkel szemben minden téren ama támadó elemet, a

*) Ghyczy Kálmán.

**) Az időben az interpellációk az akkori házszabályok értelmében az ülés elején terjesztettek elő.

melynek pusztító árja, a korszellem és az emancipáció által lerombolt védgátak elenyészte óta, a részéről ügyesen felhasznált, általa telhetőleg szított antagonizmusban levő ezer meg ezerféle, nem csak ellentétes, de sőt ellenséges érdekek által megosztott nem-zsidó társadalom terén feltartóztatlanul halad előre; – a mely támadó elem a szünetlen finanziaális zavarokban sinlódó államok mintegy protectorátusának megszerzésével, a kormányok politikáját saját kaszterdekében tetszése szerint irányozza; – a mely támadó elem a kezeiben mindinkább összegyűjtött „kongó argumentumok”-kal mindennemű állami funkciót és társadalmi viszonyt átjárva, utjai előtt többnyire minden akadályt könnyedén elhárítani tud; – s a mely támadó kaszt a vagyonnak, megfelelő visszavezető csatornák nélkül kezei közt fokónként való összehalmozásával képezi ama tényezőt, mely a jelenleg általános érvényben álló nemzetgazdasági elveknek „ad absurdum” vitele mellett, a vagyonaránytalanságnak napról-napra nagy dimenziókban való növelésével a proletariátus légióit teremti elő, s így nem valami távol jövőben beláthatlan kimenetelű társadalmi s állami catastrofhák előidézésével fenyeget.

Ezen nemzetközi fővezénylet alatt álló támadó kaszt ellenében a nem-zsidó társadalomnak az önvédelem eszközeit mielőbb megragadnia kell, ha nem akar biztos áldozatul esni ama feléje kiterjesztett polyp-karok ölelésének, a mely polyp-karok hatalmát a közigazdasági téren máris tűrhetetlen mérvben érezzük. Ezen önvédelmi küzdelem nem jelent zsidó-üldözést és oly értelmű jogmegszorításokat, milyeneknek az emancipáció megtörténteig a judaismus kitéve volt; nem jelent nemcsak azon okból, mert amaz erőszakos eszközök és jogmegszorítások alkalmazását a jelenkor szelleme elítéli, hanem azért is, mert, miként a következmény megmutatta, amaz eszközök teljesen hatánytalanoknak is bizonyultak be; sőt felülrá minden ellene tett erőszakos lépés csak a zsidóság hatalmának további megszilárdulását vonta és vonja maga után; s tán jó részben amaz eszközöknek is köszönheti a jelen és jövő, hogy számtalan megoldásra váró kérdéseik számát a zsidó-kérdés is egygyel szaporítja; – hanem jelenti a társadalmi téren egy vagy más alakban szövetkezett nem-zsidó elemeknek egy, sajátos viszonyainál fogva fölényben és határozott túlsúlyban levő hatalmas kaszttal békés utón, egyenlő eszközökkel vívott „struggle for life”-szerű versenyét. A vele felveendő ily értelmű békés versenyküzdelemben a judaismus kezeiben eltompulnak ama fegyverek, melyeket a liberális nem-zsidó elemekre való folytonos appellálással és támaszkodással, mint elnyomott fél az emancipáció előtt oly hathatósan forgatott; sőt a viszonyok gyökeres megváltoztát teljesen ignorálva vagy a többi elemekkel ignorálatni törekedve, még mai nap is, mint már végkép elavult fegyverekkel, állítólag önvédelmi, de valóságilag támadó harcot vív.

Az ezen támadó kaszt ellen felveendő önvédelmi békés versenyküzdelemre első lépés a fenyegető veszély öntudatára való általános és külsőleg is nyilvánuló ébredés; ismétlen, általános és külsőleg is nyilvánuló ébredés; mert a veszély öntudata egyetlenegy nem-zsidónál sem hiányzik; csak hogy ezen öntudat nyilvánulásai, a mondottak szerint is könnyen érhetőleg, különféle tekintetek által lekötve, legfeljebb egyes egyénekre szorítottan, elszigetelt s így sikertelen törekvésekként jelentkeznek. A liberális párt továbbá a judaismust illetőleg általa a múltból dogmául

átvett, a napjainkban szerzett tapasztalatok mellett azonban értéküket vesztették sallangos phrásisokká vált nézetek tévköréből kibontakozva, szűnjék meg ezen általa dédelgetett veszedelmes kaszt útjait továbbra is egyengetni s hatalmi törekvéseiben való elősegélését úgyszólván a liberalizmus „alphá”-jának – zsidó felfogás szerint „oméga”-jának is – tekinteni. A kaszttól független, avagy függetleníthető liberális lapok hagyjanak fel a zsidóság felett szűnet nélkül zengett obligát panegyrisek közlésével, s e részben követett struczmadár politikájukkal és agyonhallgatási rendszerükkel szakítva, hivatásszerűleg ne vonakodjanak az ezen kérdésre nézve önmagával teljesen tisztában levő közvéleménynek hangot adni; és ne engedjék ezen égető társadalmi kérdést a clericális lapok által, – melyeknek a judaizmus ellen, természetesen más szempontból folytatott küzdelme, amint az eredmény mutatja, ennek csak többet használ, mint árt, – mintegy monopolizáltatni; s óvakodjanak azért, mert e lapok egyébként elvileges antagonistaik; a panjudaizmus szószólóiuul szerepelni. A nem-zsidó elemek pedig a zsidóságról példát véve, annak előnyös tulajdonságait elsajátítani törekedjenek, s ilykép a vele vívandó békés verseny-küzdelemre megerősödvé, annak ellenében ne csak positiót positióra vállalva védelmezzenek, hanem tőle az elvesztett positiókat is visszafoglalni törekedjenek.

Noha azonban a modern társadalmat életérdekeiben fenyegető panjudaizmus veszélyei csakis az ellene társadalmi úton szervezett s a legszélesebb alapokra fektetett intensiv önvédelmi békés versenyküzdelem által háríthatók el, s ekkép gyökeres orvoslás csakis az önszegélynek ezen jogilag megengedett útján várható; mindamellert e kérdéssel szemben a társadalmi érdekek képviselőjét és őret képező államhatalom sem maradhat teljes passivitásban. Hogy ezen kérdés oly természetű, hogy az államhatalom figyelmét joggal igénybe veheti: arra nézve történeti érvek azon repressiv rendszabályok, melyek az emancipátiónak újabb időben történt általános keresztülviteléig minden időben, valamennyi, bármely nem-zsidó felekezet kinyomatával bírt állani részéről a judaizmus ellen mintegy ösztönszerűleg alkalmaztattak; noha ezen rendszabályok, azonkívül, hogy amaz idők szelleméből kifolyólag, az emberi jogok félreismerésén alapulva, legtöbbszörre igazságtalanok, sőt részben kegyetlenek voltak, még a czélon túl lövő, czélszerűtlen félrendszabályok jellegét is magukon viselték.

A modern államhatalom közbelépése postulatúmanak ezen kérdésben való megalapításánál azonban nincs szükségünk érveinket amaz elmúlt időkből és a jelenkor szelleme által elítélt álláspontú eljárásokból merítenünk: mert ama követelmény megalapítására elégséges utalunk a modern államhatalom azon eljárására, melyet ez, a nemzetközi jelleggel bíró, – állami és nemzetiségi érdekeken felülemelkedő – és társadalmi érdekeket veszélyeztető egyéb hatalmakkal: az ultramontanizmussal*) és az „International”-lal, s illetőleg a sociál-demokrátiával szemben követ.

Ugyanazon alapon, melyen a lelkiismereti szabadság, a modern cultura és haladás nevében követeljük az államhatalomtól, a nemzetközi

*) Tíz évvel ezelőtt tudvalevőleg a „Kulturkampf” in floribus volt Németországban, s nálunk is kitéréssel fenyegetett; s ki is tört volna, ha a közbejött antiszemitizmus keresztül nem húzza a zsidók számításait.

főhatalom alatt álló ultramontanizmusnak a kellő korlátok közé való szorítását; a mely ultramontanizmusnak hatalma pedig az újabb politikai constellációk, a közművelődés folytonos terjedése és a modern eszméknek mindent átjáró ereje mellett úgyis hanyatlóban van; –

ugyanazon alapon, melyen korunknak a közigazgatási téren elért vívmányai nevében követeljük az államhatalomtól, a nemzetközi vezényszóra hallgató „International” elleni védelmet; a mely „International”-nak különben is hanyatló hatalma a munkás osztály anyagi és morális helyzetének javításával, a nemzetgazdasági tudomány tökéletesítése által és megfelelő policziális rendszabályokkal tökéletesen paralyzáható:

ugyanazon alapon a társadalom összes öletérdekei nevében joggal kö etelhetjük, hogy az államhatalom, a nemzetközi fővezénylet alatt álló, – az ókori kasztrendszer jellegét magán viselő, – úgy az állami mint a társadalmi és közigazgatási téren tömör fellépésével, valamint a hatalmába kerített s a jelen viszonyok mellett ellenállhatlan fegyverekkel napról napra tett újabb hódítások útján minden kivüle álló elemet elnyomással fenyegető, – a fenálló kormányok és uralkodó politikai pártok irányában azonban a másik két nemzetközi hatalomnál sokkal ügyesebb politikát űző judaizmusnak nagy dimenziókban növekvő hatalmával szemben, az emancipáció előtt követett politikájával homlokegyenest ellenkező – s így a történelem logikáját figyelmen kívül hagyó, – az azóta szerzett tapasztalatok által pedig nem igazolt jelenlegi teljés „laissez passer, laissez faire” politikájával szakítson.

Ezen indokolásnak előrebocsátása után bátor vagyok a következő interpellációt előterjeszteni:

Interpelláció a t. ősszminiszteriumhoz.

Tekintve, hogy az igen tisztelt vallás- és közoktatásügyi miniszter urnák, múlt évi július 4-én a képviselőházban tartott beszéde folyamán tett kijelentése szerint is, nincs állam Európában, a hol a zsidó elem nagyobb súlylyal és befolyással bírna mint Magyarországon; –

tekintve, hogy ezen elemnek bel- de különösen bevándorlás által külterjüleg való gyors szaporodása s ennek folytán az országnak főleg a bevándorlott zsidóság által való elárasztása több ízben a sajtó minden pártáryalata felszólalásának tárgyát képezte, s ezen kérdéssel a közönség-évek óta élénken foglalkozik; –

tekintve, hogy ezen elem valódi lényege szerint és külső nyilvánításában nem annyira egy pusztá vallásfelekezet – mint inkább az ó-kor rég elavult intézményét képezett kasztrendszer jellegével bírván, mint különálló társadalmi hatalom, tömör fellépésével, valamint a hatalmába kerített s a jelen viszonyok mellett ellenállhatlan fegyverekkel úgy az állami mint a társadalmi és közigazgatási téren napról napra nagy arányokban tett hódítások útján, a nem-zsidó elemeket már nemcsak hogy túlszárnyalta, hanem elnyomással fenyegeti; –

tekintve továbbá, hogy a zsidóság egy nemzetközi fővezénylet alatt álló, – állami és nemzetiségi érdekeken felülemelkedő kozmopolitikus organizmust képez, a mely – mint nálunk az 50-es évek alatt is eléggé tanúsította, – a nemzeti ügyhöz csak addig szokja mutatni ragaszkodását, míg a fenforgó vagy kilátásban levő politikai viszonyok annak az

uralmat vagy az uralom kilátásait biztosítják, s így azt saját kasztcéljai elérésére eszközül felhasználhatja;

tekintve, hogy Magyarországnak se nem lehet hivatása, se nem állhat, a közelmúltban szerzett tapasztalatok szerint is érdekében, ezen gazdasági olygarchiára s ennek útján politikai hatalomra törekvő kaszt uralma megalapításának kísérleti teréül szolgálni;

s tekintve végül azon analóg álláspontot, melyet a többi európai államok példájára, a nemzetközi fővezénylettel rendelkező egyéb hatalmakkal: a legalább nálunk viszonylag kevésbé veszélyes ultramontanizmussal és Internationállal s illetőleg social-demokrátiával szemben kormányaink elfoglalnak,

kérem a t. minisztériumtól:

1. Van-e szándéka az incolátust szabályozó törvényjavaslatnak az eddigi kormányok által több ízben ígért, de soha nem teljesített benyújtásával, egy e tárgyban hozandó törvény létrejöttének eszközlése által, az országot elárasztó külföldi zsidóság itten való meghonosulásának lehetőségét vetni?

2. Fogna-e egy, a társadalmi téren ezen támadó kaszt ellen a nemzsidó elemek részéről esetleg megindulandó békés önvédelmi mozgalom útjába akadályokat gördíteni?

3. S általában szándékozik-e, ezen kérdéssel szemben határozott álláspontot foglalva, az államélet nyilvánulásaiban és a közadminisztráció terén az emancipáció keresztülvitele óta e részben követett, az azóta szerzett tapasztalatok által azonban nem igazolt teljes semlegesség és közönbösség politikáját továbbra is folytatni?

Beadja

Istóczy Győző

Vasmege rumi választó kerülete országgyűlési képviselője.

Ezen interpellációra az ápril 21-ki ülésben *Wenkheim* Béla br. miniszterelnök válaszolt. Ezen válasz s Istóczynak arra adott válaszválasza a következő volt:

Wenkheim Béla báró, miniszterelnök: T. ház! Istóczy Győző t. képviselő úr interpellációt intézett hozzám a kormány az izraelita elem irányában követendő politikája tárgyában, melyre ezúttal válaszolni kívánok. (Halljuk! Halljuk!)

Nem szándékom azon terjedelmes beszédjének taglalásába bocsátkozni, melylyel interpellációját motiválta, mert ezt nem tartom sem időszerűnek, sem célravezetőnek, s azért szorítkozom válaszomban egyszerűen azon kérdésekre, melyeket ő maga három pontban formulázott.

Az első kérdés ekként hangzik:

„1) Van-e szándéka az incolátust szabályozó törvényjavaslatnak az eddigi kormányok által több ízben ígért, de soha nem teljesített benyújtásával egy, e tárgyban hozandó törvény létrejöttének eszközlése által az országot elárasztó külföldi zsidóság itten való meghonosulásának lehetőségét vetni?”

Ezen kérdésre válaszom az: hogy igenis a kormány szándékában áll az incolátust honosítási törvény által szabályozni, de nem azon incidensből és azon indokból indulva, melyeket a t. képviselő úr interpellá-

tiójában és beszédében fejtegetni jónak látott; nem is, különösen csupán és tisztán a zsidók bevándorlása ellen, hanem egyáltalában tartja a kormány szükségesnek az incolatus kérdését szabályozni törvény által, és így ez iránt törvényjavaslatot fog az országgyűlés előterjeszteni. (Helyeslés.)

A második kérdés ekként szól:

2) Fogna-e egy, a társadalmi téren ezen támadó kaszt ellen a nem-zsidó elemek részéről esetleg megindulandó békés önvédelmi mozgalom útjába akadályokat gördíteni?"

Ezen kérdésre a válaszom az:

hogy a kormány bármely üdvös irányú társadalmi mozgalomnak nem ellensége, sőt az ily mozgalomnak keletkezését és a társadalomban fejlődését, ha üdvös irányúak, egész örömmel látja és szemléli, és bizonyára az ily üdvös irányú társadalmi mozgalmak elé nem szándékozik és nem fog bárminemű akadályokat gördíteni. (Helyeslés.) De igenis kénytelen volna ellenséges álláspontot foglalni el minden oly mozgalom irányában, mely a hazában létező egyházak és vallásfelekezetek, vagy azokhoz tartozó polgárok között a békés egyetértést s azok polgárainak kölcsönös tiszteletben tartását bármi részben megzavarná, vagy bármely irányban megzavarni igyekeznék. (Élénk helyeslés.)

A képviselő úr harmadik kérdése így szól:

„3) S általában szándékozik-e ezen kérdéssel szemben határozott álláspontot foglalva, az államélet nyilvánulásaiban és a közigazgatás terén az emancipáció keresztül vitele óta e részben követett, az azóta szerzett tapasztalatok által azonban nem igazolt teljes semlegesség és közönbösség politikáját továbbra is folytatni?"

Ezen kérdésre válaszom igen egyszerű, mert hiszen épen azon 1867. t. cz. folytán, mely. az izraelitáknak egyenjogosítását a hazának minden többi polgáraival kimondotta, a kormány ez értelemben zsidókérdést nem ismer, nem is ismerhet, s ennél fogva irányában semmiféle álláspontot nem foglalhat el. (Élénk helyeslés.)

Igen jól tudom, hogy e válaszom a t. képviselő urat interpellációjának egyik pontjára nézve sem elégítheti ki, mert hiszen e válasz ellenében áll azon elvekkkel s a képviselő úrnak a kormány magatartása iránt kifejezett kívánságaival, melyeket az interpellációját motiváló terjedelmes beszédében kifejtett. De a kormány nem követ és nem követhet nemcsak az izraeliták, hanem bármely más elem irányában sem semmi más politikát, mint a melyet ezennel jelezni szerencsém volt, mert különben vétene a humanismus, a civilizáció és az igazság ellen; de vétene mindennek fölött az ország azon törvényei ellen, melyek az ország minden lakosának vallás, nyelv és fajkülönbség nélkül egyenlő polgári jogokat biztosítanak. (Élénk helyeslés.)

Istóczy Győző: Engedje meg a t. ház, (Halljuk! Halljuk!) hogy az igen t. miniszterelnök úr válaszára néhány szóval észrevételeimet meg lehessenem.

Mindenekelőtt interpellációm indokolására hivatkozva ismételve határozottan kijelentem, hogy én a zsidókérdést egyáltalán nem vallási kérdésnek, mint a mely az emancipációnak kizárólagos alapul szolgált, hanem tisztán és egyszerűen társadalmi és közgazdászati kérdésnek tekintem. E szerint tehát az igen tisztelt miniszterelnök úr azon érve, hogy a kormány e kérdésben az emancipáció álláspontján áll, önmagától elesik.

Hogy továbbá a hatalmassá vált zsidó kaszt társadalmi és közgazdasági omnipotenciája, mely ellen a nem-zsidó társadalomnak önmagát védelmi állásba helyeznie kell, nálunk máris mily mérveket öltött, arra nézve legfényesebb bizonyíték azon körülmény, hogy noha mindnyájan tudjuk, érezzük és önmagunk között bevalljuk ezt, meggyőződésünknek e támadó kaszt ellen nyílt kifejezést adni, vagy ellene nyilvánosan fellépni sokkal nagyobb vakmerőségnek tekintjük, mint valaha a legsötétebb reactio és absolutismus elleni nyílt fellépést tartottuk.

Ezek előrebocsátása után kijelentem, hogy midőn a zsidókérdésben a t. kormányhoz intézett interpellációm megtettem, egy perczig se ringattam magamat az iránt illúziókban, hogy a t. kormány válasza teljesen kielégítő lesz oly értelemben, hogy az kérdéseimre minden részben kedvező megoldást fog tartalmazni.

Az eszmék, melyeket képviselek, s melyekért invectivákat eleget, de melyek ellenében argumentumokat, annál kevésbé pedig czáfolatot még eddig nem hallottam, sokkal újabbak s így sokkal több időt igényelnek arra, hogy a közönségnél megérlődhessenek; – Magyarországot az utóbbi nyolcz év alatt sokkal jobban sikerült a zsidópolitika egyik fő működési teréül előkészíteni; – az ország finanziaális léte az 1867 óta követett pénzügyi politika által sokkal jobban függővé lett téve a haute finance-t képező zsidó kaszt kegyelmétől; s így azon mérges nyilak, melyeket a kosmopolitikus zsidó sajtó Magyarország ellen irányozhat, ez idő szerint sokkal veszélyesebbek, semhogy egy, az állam érdekeit szívéen hordozó kormány interpellatiómra ezúttal kielégítő választ adhatna, s e kérdésben a törvényhozás minden morális kényszertől menten, ez idő szerint teljesen szabadon intézkedhetnék.

Ismétlem, jól tudtam előre ezt. És ha mindamellert interpellációm mégis megtettem, tettem ezt, a haza és a nemzet veszedelmét látva, képviselői kötelességéretből. Kezébe adtam a t. háznak mai szerencsétlen állami és társadalmi jelenségeinknek előtte oly óvatosan rejtegetett egyik főnyitját, a melylyel kezében igen sok, előtte eddig talánynak látszott dolog nagyon egyszerű megoldást fog nyerhetni.

Eljövend az idő, és pedig hamarabb mint sokan gondolják, a midőn elveim nem fognak a pusztá ábrándok sorába utaltathatni, s adja a Gondviselés, hogy ez ne történjék akkor, a midőn a kényszerű viszonyok a „késő” jelszót fogják a felriadt nem-zsidó elemek elé kiáltani. Ellenkező esetben pedig legyek én e tekintetben Magyarország Cassandrája.

Az előadott indokokból tudomásul veszem az igen t. miniszterelnök úr válaszát.

Elnök: Méltóztatik a t. ház a miniszterelnök úr válaszát tudomásul venni? (Igen!) Azt hiszem, kimondhatom, hogy a t. ház a választ tudomásul veszi. (Helyeslés.)

Az antiszemitizmus természetes jogosultsága.

Magyarországnak már alig van olyan városa vagy falva, a hol az antiszemitizmusnak hívei ne volnának. A zsidók szemérmetlen túlkapásai folytán önkénytelenül terem ez, még a legkevésbé gondolkodó ember keblében is. Az antiszemitizmus terje-

désére a zsidók jelenlegi henczegése és hatalmuk fitogtatása, olyan kedvező, mint a meleg nyári eső a gombára. Az antiszemitizmusnak a talajt igen jól elkészítették már ők fertelmes tetteikkel és ellenséges indulatjukkal, alattomos ravaszságukkal, – elanynyira, hogy csak egy kis halványka fény is az antiszemitizmus napjából, gombamódra termi az antiszemitákat. Tudja ezt a zsidó, azért fél ő, bár titkon, az antiszemitizmustól; és meg kell vallanunk, hogy félelmök igen alapos; érzik ők azt, hogy az antiszemitizmus csak okozat, az előidéző ok bennök fészkel; és természeti igazság, hogy az okozatot csak az ok megszűnése szüntetheti meg. De ő tudja, hogy a keresztények iránti ellenséges indulatot s az önérdeket soha sem lesz képes magában elfojtani. Ő ügylátszik születésénél magával hozza végzetét, hogy másnak a kárából tengesse nyomorult életét; és ezt a hivatást meg is értette és gyakorolja is lelketlenül. Csakhogy azt kifelede a számításból, hogy mindennek van határa; kifelede, hogy a természet, örök időközön keresztül való munkásságából eredő változásainál mindég a tökéletesedés felé halad, mely tökéletesedésnek nem elég ám a pénz és a gseft-imádás. A földön minden szerves és nem szerves lénynek meg van a maga hivatása. A virág, a növény, él a természet behatása folytán öntudatlanul, az állatvilág él; részint ösztönszerű öntudattal, részint az ösztönnél magasabb szellemi öntudatban: az egyik oktalan állat, a másik emberi nevezetet nyert, és ezek ismét két részre oszolnak. Az egyik szelidíthető, tanítható, felebarátszerető, testvériességet óhajtó, szellemi fejlődés után vágyó, törekvő, valódi ember. A másik rész önérdekhajhászó, mindent magának kaparító, féktelen, pöffeszkedő, gőgös, testvérietlen, ész- és léleknélküli, uralomra vágyó, anyagi haszonért élő, mástól mindent magához orozni vágyó, a ragadozó állathoz hasonló természettel bíró talmi ember. A természet szabad utat enged mindeniknek. A valódi ember útja egyenes, széles út, előtte és utánna az igazság tiszta fénye dereng. A talmi emberé girbe-görbe, különféle kiugrókkal. A valódi ember haladása közben magához emeli s oktatja a gyöngébbet, a szegényt, segíti, gyámolítja testvérként, és mindenkiben az embert tiszteli. A talmi a gyöngébb gyöngeségét felhasználja s kiaknázza saját hasznára, a szegényt gőgösen megveti, s falánkságának élve, mindenki iránt ellenséges indulatot táplál és mindenkiben a hasznot tekinti. Ezen faj közül származik a zsidóság legnagyobb része. Vajjon van-e ember a világon, a ki egy hú barátot fel tudna matatni zsidó képében? Van-e egy keresztény, a kit a zsidó felsegített volna? Bizony nincs! De van ám ezer meg ezer, a kit

koldussá tett, aztán kinevetett Nem tudom, hány gazdag, pénzes, birtokos zsidó merné közszemlére tenni gazdagulása naplóját, és hány tudná bizonyítani, hogy vagyona fáradságos munkájának tisztességes eredménye. Nem is igen igyekeznek ők ilyesmit bizonyíttatni; a kutatásra, henczegő pöfeszkedések a felelet, és ez lesz az ő megölő betűjük. Féktelen pöfeszkedések, túlterjeszkedni akarásuk és javíthatlan szivtelenségük kovájának a kereszténység szellemi aczéljába való ütődése csiholta ki az antisemitizmus szikráját, mely ma már világító napja lett tökéletlenségük megvilágításának, és bizonyítja, hogy a természet törvénye szerint nem szabad olyan fajnak uralomra jutni, hatalomra vergődni, a mely a természet törvényével homlokegyenest ellenkeznek. Nem a szellemi tökéletesedés, nem az istenség felé igyekszik; hanem visszasülyed a ragadozó állatvilág szellemi tudatlanságába. Epén ezért téved az a keresztény, a ki az antisemitizmust izgatásnak, csendháborító kiabálásnak hiszi.

Az antisemitizmus oly természeti törvény igazságának a hirdetése, melynél még szentebb és hasznosabb alig volt a földön.

Az antisemitizmus semmit sem akar mást, csak azon sátáni hatalmat megtörni, megsemmisíteni, a mely tökéletesedésünkben hátráltat, és ellenséges indulatánál fogva, hatalmába akar bennünket aljas cselszövésével keríteni. Nem mondja azt az antisemitizmus, hogy üssd, verd, kergessd a zsidót; a ki azt mondja és arra biztat, az zsidóbérencz. Az antisemitizmus csak azt mondja, hogy ösmerd fel a zsidóban a szellemi törekvésünk, szabadságunk és jólétünkől megfosztani akaró alattomos ellent, és ha felismerted, úgy légy a cél embere testestől, lelkestől, a melynek világítása megösmertette veled az ellent; és e természeti igazságon alapult elvnek szerezz minél több követőt, pártolót, terjesztőt, magáért a szent célért, nem pedig dicsőség vagy anyagi haszonért; mert akkor te léssz a legnagyobb ellenség. Tiszta fényű, önzetlen emberek tömörülése által fokozódik az a fény, mely meg fogja törni és semmisíteni a tökéletlenség hatalmát és sötétségét. Az antisemitizmus munkája így lesz hasonló a természetéhez, mely vagy idomít tökéletesítve, vagy az ellentálló akadályt porrá zúzza.

Lipovszky Róza.*)

*) Üdvözljük tisztelt elvbarátnónket ezen, valóban mély bölcsészeti felfogásról tanúskodó lelkes cikkéért. Szerk.

Egy francia volt államtanácsos a romániai zsidókról.

A ki közelebbi tájékozást akar szerezni Románia viszonyai felől, annak egyebek közt egy francia könyv is ajánlható, a mely az azon országbae szerzett személyes tapasztalatok alapján írva, szintoly tanulságos mint érdekes olvasmányt képez. A könyv címe: „Un nouveau royaume (Roumanie),” Paris 1881. Szerzője *Matheau* Ede, a francia államtanácsnak azelőtt tagja, a ki, amint könyve tanúsítja, sokoldalú ismeretekkel bíró férfiú. 1880-ban beutazta Romániát, és leírja személyes tapasztalásból a kereskedelem, ipar, egyház, iskolák s nevezetesen a zsidóság viszonyait is, a mely utóbbiakra a francia író méltán különös figyelmet fordít. Ez észleletek eredményei Romániára nézve igen szomorúak; de annál inkább intő példakul szolgálnak más, zsidók által még nem oly nagy mértékben tönkre tett népeknek, intve őket, hogy vigyázzanak! „Le Juif voilà l'ennemi!”

Marbeau a zsidókban Románia rákfenéjét látja, a mely meggyőződést ő művelt és gondolkozó románoktól is kifejezni hallotta. *Marbeau* azt mondja, hogy Franciaország azáltal, hogy az 1878-ki berlini congressuson beleegyezett a romániai zsidók emancipációjába, Romániának azelőtt oly élénk rokonszenvét eljátszotta. Míg azon kellett volna lenni, hogy Románia az izlám és pánszlávizmus ellen erősítették, életképességét veszélyeztették az által, hogy a zsidókat, a felozlás ezen elemét (um élément dissolvant) emancipálták, s ezzel a román népet gyengítették. „Mi francziák alig tudjuk elképzelni, minő rémületet kelt a románokban országuknak a zsidók által való mind előbbrehaladó meghódítása! Ezek a romániai zsidók vallási fanatikusok, a kik a Talmud parancsainak minden betűjét teljesítik; s ezen fanatizmust ápolják a rabinusok, a kik gyakran Galicziából jönnek, a hol a zsidóság még teljesen barbár. A zsidók Romániában egy politikai és társadalmi közösséget képeznek a román nép keretében, egy államot az államban.”

A zsidóság ezen minőségéhez gondoljuk aztán hozzá mennyiségüket! A lakossági arányszámoknak minden nem-zsidó olvasóban a legmélyebb szánakozást kell a boldogtalan román nép iránt felkeltenie. Öt millió lakos között legalább is 270 ezer, valószínűleg azonban közel 300 ezer zsidó van, a kik a két tartományban igen egyenetlenül vannak eloszolva. A tulajdonkópeni Oláhországban számuk egyelőre még eltűrhető; annál rosszabbul áll azonban a dolog Moldvával, legrosszabbul pedig ennek északi részével, mert Galicziából és Oroszországból mint sáskaseregek nyomulnak a zsidók a határon át. Vannak falvak, a melyeknek benszültött lakói már majdnem teljesen eltűntek. „Ha igaz az, hogy Moldva északi kerületeiben a bekeblezett jelzalogoknak két harmada zsidó kezekben van, akkor attól lehet tartani, hogy a zsidók nemsokára urai lesznek úgy a nagy, mint a kisbirtoknak, és ha az emancipáció teljesen keresztül vitetik, előre látható az az időpont, a mikor a zsidók többségben lesznek a parlamentben!”

Míg Romániában még a cigányok legnagyobb része is üz valamely mesterséget, s mint kőművesek és kovácsok teszik magukat hasznosakká, addig a zsidó vagyonát az ország tönkretétele, a földbirtokos és a föld-

míves kiszivattyúzása, uzsora s mindenféle sakherolás által, újra meg újra ismételt hamis bukás által, különösen pedig mint pálinkaboltos szerzi. „Az olyan falu, a melyben egy zsidó korcsma van, a zsidók által meg van hódítva: ez márcsak idő kérdése; ha pedig a szegény paraszt egyszer a zsidó kezében van, akkor teljes tönkrejutásának nézhet elébe.” Jassynak parasztok által lakott Tatarasi nevű külvárosában azelőtt zsidónak nem volt szabad mutatnia magát; most ott is, mint másutt, mindenütt vannak csapszékeik. Az oka ezen változásnak igen egyszerű; néhány rász aratás volt, a parasztoknak pénz kellett, és a zsidók adósaivá lőnek. „Jassy lakosaira nézve az a tény, hogy a zsidók Tatarasiba betették a lábukat, az időknék a jele.” Egy példa ezer közül: A zsidó a parasztnak egy darab aranyat kölcsönöz, s követel ezért hetenként egy frankot három hónapon át, mert biztos benne, hogy adósa *nem tud* rendszeren fizetni. Valahányszor a fizetéssel hátralékban marad, lezálogolja birtokának egy részét, s végül a szerencsétlen, a kinek adóssága folytonosan növekedett, hajdani tulajdon birtokán, mint a zsidó szolgája dolgozik, a ki a szokásos bérnek még egyharmadával meg is rövidíti őt. De ez még nem minden. Ha a paraszt 1 falee (1½ hektár) földet megmunkált, odajön a zsidó és megméri: „Ez nem egy egész falee – mondja, – hanem csak háromfertály!” Nem elég, hogy a bérét lehúzza, hanem még a mérésnél is megcsalja.

De hogyan lehetséges az, hogy a paraszt így megkopasztani engedje magát? A zsidó nógatja és fenyegeti őt; a szegény oláh, a ki tudja, hogy a zsidóra megint szüksége van, megfélemlíteni engedi magát és tágít. Aztán gondoljunk ezen nép műveltségi fokára. Egy paraszt, a ki 20 frankot vett kölcsön és öt hónapon át hetenkint egy frankot pontosan lefizetett, nem fogta fel azt, hogy adóssága le van törlesztve; ő még mindig azt hitte, hogy tartozik a 20 frankkal, mert ezt nem adta vissza egy darabban úgy, a mint ő kapta. „Ilyen teremtésekkel aztán könnyen játszik a zsidó.” Fokról-fokra, mindennemű fogásokkal csábítják el a parasztot a pálinka élvezetére, a melynek nem tud ellenállani, s a mely őt, mivel rosszul is táplálkozik, testileg és szellemileg tönkre teszi. Megragadóan rajzolja elének Marbeau ama szomorú képet, a melylyel ő oly gyakran találkozott. Egy csapat román paraszt, halvány, kiaszott alakok, részegen a zsidó boltjából kitántorogva; – a ki még a választott népnek „kulturmissiójáj”-ról ábrándozik, annak mélyen ajánljuk e fejezet elolvasását.

(Vége a jövő számban.)

